

PPO legt stevige basis in zuuronderzoek

• TEKST : ARIE DWARSWAARD
• FOTO : DLV

Vier jaar geleden organiseerde de KAVB een bijeenkomst om de stand van zaken in onderzoek en praktijk van het zuur in tulpen na te gaan. Dinsdag 30 januari 2007 werd de balans opgemaakt van veel onderzoek. De interactie tussen bol en ethyleen blijkt een belangrijke sleutel te zijn.

Is het overmacht, is het schaalvergroting, is het de klimaatverandering? Het zou allemaal heel goed kunnen, maar het is niet het antwoord op de vraag waarom er sinds begin 21e eeuw vaker een explosie van zuur in tulpen voorkomt in de zomer. Een explosie met telkens verstrekende gevolgen. Voor de teler die al een deel van zijn leverbaar kan weggooien en zijn plantgoed nog meer aandacht moet geven dan gewoonlijk. Voor de exporteur die extra mensen moet inschakelen om partijen een of twee keer extra na te kijken. Voor de broeier die minder bloemen oogst en soms ook een mindere kwaliteit bloemen heeft. En voor de consument die geen zakje met mooie gave bollen koopt, maar deels beschimmeld en vergaan materiaal dat geen mooie bloemen geeft in de tuin.

De noodklokken luiden al enkele jaren bij teelt, export en broeierij, en veel collectief en privaats is geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling. Onderzoek naar de kritische factoren vanaf het moment voor planten tot de periode van bewaring na het pellen. En ontwikkeling van een ingenieus apparaat als de BBX, een machine die de exporteur al in een vroeg stadium laat zien of en zo ja hoeveel zure bollen in een aangekochte partij tulpen zitten. Als telersorganisatie speelt de KAVB een wezenlijke rol in de aansturing van het onderzoek naar zuur. Om die reden werd vier jaar geleden een bijeenkomst met deskundigen belegd, en werd dat nu weer gedaan. Vertegenwoordigers van veredeling, teelt, bemiddeling, handel, broeierij,

voorlichting en onderzoek spraken zich dinsdag 30 januari uit over de huidige stand van zaken in onderzoek en praktijk, en mochten aangeven waar nog nader onderzoek nodig is.

WASPROPJES

Het onderzoek aan zuur is uitgevoerd door PPO en door Proeftuin Zwaagdijk in samenwerking met de Zuurgroep West-Friesland. PPO-directeur Ernst van den Ende kreeg de gelegenheid om aan te geven wat er tot nu toe in Lisse is bereikt. Naast het al bekende resultaat van de zuurcheck kwam Van den Ende met opzienbarend nieuws over de relatie tussen ethyleen en huidmondjes die op de bolhuid zitten. Enkele jaren geleden vestigde PPO-onderzoeker Martin van Dam de aandacht opnieuw op het zogenaamde latent zuur. In 2005 gaf Hans de Wildt vanuit Wageningen aan dat er op de bolhuid huidmondjes zitten, die altijd openstaan, maar kunnen worden afgesloten door een waspropje. Dat waspropje kan onder invloed van onder meer een verhoogd gehalte aan ethyleen weer verdwijnen. Op dat gegeven is PPO verder gegaan, met als idee dat het waspropje een latente infectie van de zuurschimmel kan voorkomen. Neemt ethyleen toe, dan verdwijnt het waspropje, en kan de schimmel de bol binnendringen. Ook als er daarna weer een waspropje wordt gevormd, zit er toch Fusarium in de bol, het zogenaamde latent zuur. Onderzoek van PPO toonde aan dat huidmondjes een belangrijkere rol spelen dan verwonding. Als ethyleen

invloed heeft op het verdwijnen van de huidmondjes, zou er ook een effect kunnen zijn van de ethyleenblokker FreshStart. Een proef toonde dit effect ook aan. De meeste indruk maakte echter de combinatie van verwonding, open huidmondjes door veel ethyleen, en het aanbrengen van zuursporen. Dat leidde tot 74% zuur. Vanuit de aanwezigen werd er vooral op aangedrongen om de fabrikant van FreshStart alsnog te bewegen dit middel ook een toelating te geven voor tulp.

WARMTE EN VOCHT

De afgelopen jaren heeft de Zuurgroep West-Friesland vooral ingezoomd op de effecten van spoelen of zeven, natmaken voor het pellen in vorm en duur, en al dan niet machinaal pellen. Ook hier, zo maakte onderzoeker Frank Kreuk duidelijk, zeer uiteenlopende resultaten. Niet spoelen en handmatig pellen zonder natmaken hield zelfs in 2006 het zuurpercentage bij 'White Dream' op 2%. Maar werden bollen uit diezelfde partij wel gespoeld, 15 uur warm gestoomd en machinaal gepeld, dan werd bijna 60% zuur aangetroffen. Ook hier is nog een wens, maar dan om na te gaan hoe de combinatie spoelen, 24 uur drogen en dan pellen zonder verder natmaken uitpakt. "Net zoals dat vroeger ging", merkte Joh Schouw op. Hij heeft dit al bij een aantal bedrijven gezien en de resultaten waren ook het afgelopen jaar goed.

KRITISCHER WERKEN

Ook de stem van de praktijk ontbrak

Spoeien kan invloed hebben op het optreden van zuur, maar er spelen meer factoren een rol, zo werd tijdens het minisymposium van de KAVB duidelijk

niet. Teler Louis Poel gaf aan wat het zuur voor zijn bedrijf heeft betekend. "We zijn veel kritischer gaan kijken naar de bemesting, we letten veel meer op welk land we huren, bepalen nog zorgvuldiger de rooijsheid, en geven zuurgevoelige partijen een andere behandeling dan minder zuurgevoelige partijen. En verder zoeken we plantgoed twee, soms drie keer uit." De kritische kanttekening die Poel bij het zuurprobleem plaatste is dat de veredeling nog te weinig heeft gedaan om meer zuurresistente cultivars op de markt te brengen. Als droogverkoopexporteur doet Jurgen de Ree er alles aan zuur buiten de deur te houden. Bloembollencentrale De Ree heeft daarvoor verschillende troeven in handen, zo maakte hij duidelijk. "We doen al enkele jaren aan een leveranciersbeoordeling. Wie betrouwbaar is wordt voor een volgend jaar weer aan tafel gevraagd. En verder hebben we op basis van een lijst van het voormalige LBO onze tulpencultivars ingedeeld in vijf groepen. Groep 1 tot en met 3 zijn niet gevoelig, 4 en 5 wel. Die hebben dus een verhoogd risico. En als we kijken waar de klachten zitten, dan blijkt

dat voor 80% groep 5 en 20% groep 4 te zijn. Om de kans op klachten van onze afnemers zoveel mogelijk te beperken pakken we deze cultivars zo laat mogelijk in, meestal rond half augustus. Richting onze leveranciers worden we ook steeds strenger. Met de opmerking dat het een natuurproduct is hebben we niet veel te maken. Wat niet goed is komt de wagen niet uit en gaat weer terug naar de leverancier." Verder heeft De Ree met nog vier collega's in de zuurscheider geïnvesteerd, en gaat het eigen fust voor het nieuwe seizoen in een ontsmettingsbad. Vanuit de broeierij maakte voorlichter Wim Granneman een aantal opmerkingen. Ook hier kan zuur voor veel uitval zorgen en dus tot minder opbrengst leiden. Dat komt door ethyleenproductie, dat weer meer kans op open sprouiten geeft en een toename van bollenmijt.

AANPAK

Aan dagvoorzitter Sjaak Langeslag de taak om van alles dat is gezegd lijnen te trekken naar de toekomst, uiteraard met inbreng van de aanwezigen. Gevraagd werd naar de stand van zaken van de

rooijsheidstoets. Deze merkertechniek is vooral gebaseerd op rooijsheid in relatie tot de broeierij. De test is nagevoeg praktijkklaar, maar kent geen relatie met zuur. Wel is in de testfase gekeken naar het door de test geadviseerde rooijsdijstip en het percentage zuur. Verder werd veel gezien in de resultaten van het PPO-onderzoek naar latent zuur. Nader onderzoek naar de kans op besmetting op de pellijn te beperken is daarbij van belang. Ook zal de voortgang van het in Wageningen uitgevoerde project naar gestapelde resistentie bekeken worden. Schaalvergroting is niet tegen te houden, wel zouden kwekers zich beter moeten realiseren dat de bollen er toch in drie tot vier weken uit moeten, en dat daar de capaciteit van verwerken en drogen op moet zijn ingesteld. Voor de een is dat vanzelfsprekend, voor de ander in het geheel niet. Aan het einde van de middag kon worden vastgesteld dat heel veel nieuw onderzoek niet meer noodzakelijk is. De zuurschimmel heeft de afgelopen jaren in het onderzoek zijn geheim redelijk prijsgegeven. Nu is het zaak om dat te vertalen naar de praktijk van alle dag.

MEER INFORMATIE

De afgelopen zeven jaar is aan tal van aspecten over zuur onderzoek gedaan door PPO en Proeftuin Zwaagdijk. Een belangrijk deel van de resultaten van het onderzoek is samengevat in een aantal rapporten. Deze zijn door vakgenoten gratis te bestellen bij het PT in Zoetermeer.